

Sesja naukowa
nt. problemów lasów niskoprodukcyjnych
na przykładzie Puszczy Noteckiej
(Poznań, 2—3 września 1978)

Sesja naukowa odbyła się w połączeniu z 78 Zjazdem Delegatów Oddziałów PTL odbytym 1 IX 1978 r.

Organizatorem obu imprez był ZG PTL przy współudziale Zarządu Oddziału PTL w Poznaniu oraz OZLP w Poznaniu, Pile i Szczecinie.

2 IX 1978 r. odbyła się część wyjazdowa Sesji na terenie: nadl. Oborniki (OZLP Poznań), Zakładów Płyt Pilśniowych w Czarnkowie, nadl. Potrzebowice (OZLP Piła) oraz terenowej Stacji Naukowej Instytutu Zoologii Stosowanej Akademii Rolniczej w Poznaniu (na terenie nadl. Oborniki, obręb Obrzycko).

W Sesji uczestniczyło łącznie około 200 osób: przedstawiciele władz politycznych i administracyjnych, organizacji gospodarczych i społecznych, pracowników instytucji naukowych, członków PTL, zainteresowanych OZLP, nadleśnictw i innych.

Uczestników Sesji powitał serdecznie na terenie nadl. Oborniki zastępca dyrektora OZLP w Poznaniu ds. produkcji leśnej — inż. Roman **N i e d z i e l s k i**, który w słowie wstępnym zaznajomił zebranych z najważniejszymi problemami gospodarki OZLP w Poznaniu. Następnie uczestnicy Sesji zaznajomili się z wzorcowymi urządzeniami turystycznymi na terenie nadl. Oborniki, a w uroczysku Bębniąt (leśn. Ludomy), zapoznali się i przedyskutowali trudności wieloletnich zalesień nieużytków pobagiennych (po klęsce strzygoni choinówki w latach 1922—25).

Z kolei uczestnicy Sesji udali się do zakładów Płyt Pilśniowych w Czarnkowie, gdzie zaznajomili się z budową i przebudową tych Zakładów oraz bieżącym procesem technologiczno-produkcyjnym. Następnie na terenie nadl. Potrzebowice (OZLP Piła), zaznajomili się z różnymi sposobami pozyskiwania i zrębkowania drobnicy, jak również z efektami zabiegów pielęgnacyjnych o charakterze czyszczeń późnych oraz trzebieży selekcyjnej i schematycznej. Ponadto zaznajomili się na terenie osady Smolary z organizowanym tu parkingiem. Niestety, wg

wypowiedzi wielu uczestników sesji organizowanie w lasach tego rodzaju parkingów (często bez udziału leśników) jest kaleczeniem i obniżaniem naturalnych walorów przyrody. Zbędne i niepotrzebne jest wprowadzanie do lasów elementów ogrodniczych itp., jak również instalowanie w parkingach ciężkich łąw z cennego surowca dębowego (okleinowego). Poza tym jest to znacznym marnotrawstwem grosza publicznego.

Następnie uczestnicy Sesji zwiedzili Terenową Stację Naukową w Stobnicy — AR w Poznaniu, zajmującą się introdukcją bobra, głuszca, cietrzewia i jarząbka. Przyjemnie jest podać, że wg informacji prof. dra hab. Ryszarda Graczyka (inicjatora i kierownika prowadzonych w tej stacji badań restytucyjnych), można się spodziewać, że już w okresie najbliższych 15—20 lat introdukowane obecnie gatunki zostaną wpisane na listę zwierząt łownych. (Uczestnicy zjazdu i sesji PTL otrzymali wraz z innymi materiałami zjazdowymi i sesyjnymi pisemną informację o nadleśnictwach i obiektach zwiedzanych 2 IX 1978 r. na terenie Puszczy Noteckiej).

3 IX 1978 r. odbyła się w budynku NOT w Poznaniu część kameralna Sesji.

Otwierając obrady, przewodniczący ZG PTL — prof. dr hab. F. Krzysik powitał serdecznie wszystkich przybyłych i podkreślił, że Sesja odbywa się w roku 60-lecia niepodległości Państwa Polskiego. W ciągu tych 60 lat zaszło w naszym kraju wiele zmian społecznych, strukturalnych, ewolucyjnych itp. W 1918 r. Galicyjskie Towarzystwo Leśne (grupujące w swoich szeregach również członków z innych zaborów) przekształciło się w Małopolskie Towarzystwo Leśne, a w 1926 r. w Polskie Towarzystwo Leśne, obejmujące tereny całego naszego kraju. Po wyzwoleniu Towarzystwo zostało zrekonstruowane jako Polskie Naukowe Towarzystwo Leśne, które w 1956 r. przyjęło obecną nazwę PTL.

W tym długim okresie historycznym zmieniały się w Towarzystwie m. in. metody badawcze, nie zmieniał się jednak główny kierunek działania, zmierzający do ciągłego wzmaganie produktywności naszych lasów.

W związku z obecnym bujnym uprzemysłowianiem naszego kraju lasy polskie tracą coraz bardziej charakter naturalny, upodabniając się do plantacji. Wymaga to ze strony Towarzystwa, jak również czynników politycznych, administracyjnych i gospodarczych wiele wnikliwej uwagi oraz przemyślanych i dalekosiężnych działań.

Zagajając tak Sesję prof. F. Krzysik powitał następnie przybyłe osobistości, w tym: podsekretarza stanu w Ministerstwie Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego — mgra inż. Romana Filipowicza, posła na Sejm PRL — mgra inż. Wacława Czyżewskiego, prorektora AR w Poznaniu — doc. dra hab. Andrzeja Dubasa, przedstawiciela KW PZPR w Poznaniu — mgra inż. Bogdana Michalaka oraz zast.

dyrektora OZLP w Poznaniu — mgr inż. Mieczysława Skorupskiego, zast. dyrektora OZLP w Pile — inż. Mariana Sidorskiego, zast. dyrektora OZLP w Szczecinie — mgr inż. Cezarego Sierpińskiego, przedstawiciele NOT, prasy, radia i telewizji. Z kolei prof. F. Krzysik odczytał nadesłane na Zjazd i Sesję najlepsze życzenia pomyslnych obrad, a mianowicie:

- pismo wicepremiera dr. Longina Cegielskiego,
- pismo prof. dra hab. Stanisława Leszczyckiego — przewodniczącego Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju — Polskiej Akademii Nauk,
- telegram mgr inż. Wiesława Janiszewskiego — prezesa ZG Ligi Ochrony Przyrody,
- telegram mgr inż. Eugeniusza Szudy — dyrektora Pienińskiego Parku Narodowego.

Prof. F. Krzysik podkreślił, że nadesłane pisma i telegramy dowodzą m. in., że dobór tematyki Sesji Naukowej jest trafny i pokrywa się z aktualnymi zadaniami i potrzebami naszego leśnictwa. Kończąc przemówienie wstępne prof. F. Krzysik zwrócił się do wiceministra R. Filipowicza o udekorowanie zasłużonych członków Towarzystwa przyznanymi odznaczeniami państwowymi. Złoty Krzyż Zasługi otrzymali: mgr inż. Antonina Pawlakowa z Oddziału PTL w Gdańsku oraz mgr inż. Marian Barszowski z Oddziału PTL w Lublinie.

Odznaką „Zasłużony dla Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego” zostali wyróżnieni członkowie PTL: mgr inż. Karol Bernolak z Oddziału we Wrocławiu, mgr inż. Jerzy Bilski z Oddziału w Radomiu, mgr inż. Józef Borek z Oddziału w Krakowie, prof. dr hab. Józef Broda z Oddziału w Poznaniu, mgr inż. Józef Dobiecki z Oddziału we Wrocławiu, mgr inż. Wawrzyniec Mierzejewski z ZG w Warszawie, mgr inż. Stefan Niwiński z Oddziału we Wrocławiu, mgr inż. Bolesław Spring z Oddziału we Wrocławiu, mgr inż. Leopold Szymkowiec z Oddziału w Toruniu oraz inż. Henryk Wilczyński z Oddziału w Radomiu.

W imieniu odznaczonych wyrazy podziękowania przekazał prof. dr hab. Józef Broda z Oddziału w Poznaniu.

Następnie prof. F. Krzysik zaproponował 5-osobowe prezydium robocze Sesji Naukowej z prof. dr. hab. Alfredem Szmidtem z AR w Poznaniu jako przewodniczącym. Zgłoszone propozycje zostały jednogłośnie przyjęte. Prof. A. Szmidt zgłosił do akceptacji skład Komisji Wniosków Sesji z przewodniczącym — dr. inż. Ireneuszem Hernikiem z OZLP w Poznaniu, a na sekretarzy sesji: dr. inż. Stanisława Czopora z OZLP w Poznaniu oraz dr. inż. Józefa Grodeckiego z AR w Poznaniu. Zgłoszone propozycje zostały również jednogłośnie przyjęte.

W referatowej części Sesji wygłoszono tezy następujących referatów programowych:

1. Lasy niskoprodukcyjne w Polsce. Autorzy: mgr inż. Tadeusz Orzeszek i mgr inż. Zygmunt Rozwałka, (wygłosił Z. Rozwałka).

2. Problemy gospodarki leśnej w Puszczy Noteckiej. Autor: dr inż. Kazimierz Ratajszczyk (wygłosił w zastępstwie mgr inż. Ignacy Sawilski).

3. Dotychczasowe efekty i perspektywy nawożenia drzewostanów w Puszczy Noteckiej. Autorzy: prof. Witold Mucha, dr inż. Antoni Sienkiewicz, dr inż. Mirosława Szymańska (wygłosił Sienkiewicz).

4. Problematyka ochrony lasów Puszczy Noteckiej. Autor dr inż. Ireneusz Hernik, który zilustrował referat odpowiednimi danymi (gradacje szkodników), naniesionymi na mapę Puszczy Noteckiej.

5. Problem organizacji produkcji leśnej w świetle aktualnego stanu przyszłych funkcji lasu. Autorzy: prof. dr hab. Mieczysław Podgórski i doc. dr hab. Edward Żółciak.

6. Pozyskanie i kierunki wykorzystania drewna w Puszczy Noteckiej. Autorzy: prof. dr hab. Florian Budniak i dr inż. Maciej Borchyński (wygłosił F. Budniak).

7. Problemy wykorzystania drewna małowymiarowego na przykładzie Zakładów Płyt Pilśniowych w Czarnkowie. Autor: doc. dr hab. Zdzisław Pulikowski.

8. Restytucja bobra na terenie Puszczy Noteckiej. Autor: prof. dr hab. Ryszard Graczyk*.

W dyskusji wzięli udział:

Prof. Józef Broda — uzupełniając część historyczną — podkreślił, że Puszcza Notecka miała początkowo dla Polski przede wszystkim znaczenie strategiczne, przy czym funkcję tę spełniała do XVII w. W czasie najazdu szwedzkiego kapitulacja polskich wojsk miała miejsce właśnie w Ujściu nad Notecią. Od połowy XIV w. odbywa się w Puszczy Noteckiej osadnictwo leśne, przy czym dwa główne szlaki osadnicze postępują od Wronek i Rogoźna (tereny bardziej przydatne rolniczo). Ujemne następstwa dla stanu Puszczy Noteckiej miały edykty króla pruskiego, w tym pierwszy z 1807 r., uchylający obowiązujący dotychczas nadzór państwowy nad Puszcza, a następnie drugi z 1818 r. zezwalający na wyręby lasów, ich sprzedaż itp. Rozwój kapitalizmu i przejście na płodozmian sprawiły, że wielu właścicieli ziemskich, aby moderni-

* Skróty 4 referatów drukujemy w tym samym numerze „Sylwana”, pozostałe 4 referaty będą opublikowane w numerze 9, 1979.

zować swoje majątki, masowo sprzedawali lub dzierżawili należące do nich tereny puszczańskie. Zniesienie pańszczyzny w latach 1811—1833 spowodowało, że majątki dworskie przez nadawanie chłopom terenów puszczańskich, zezwalanie na nadmierne wyręby oraz nadawanie różnego rodzaju serwitutów przyczyniło się do dalszego pogorszenia stanu Puszczy. Dopiero w 1855 r. rząd pruski wydał zakaz wycinania drzew, zwłaszcza na serwitutach, aby powstrzymać rozwijający się proces uruchamiania lotnych piasków. Gradacja strzygoni choinówki w latach 1922—1925, która spowodowała konieczność wycięcia ok. 75 tys. ha lasów, nie była jedyną w tym rodzaju, bowiem zdarzały się one już wcześniej, np. w latach 1873—1874.

Dokładnej monografii całości Puszczy Noteckiej nie można opracować z powodu zaginięcia w czasie ostatniej wojny i wcześniej wielu akt i materiałów podstawowych.

Prof. Franciszek Krzysik odczytał w ramach dyskusji skrót referatu mgr. inż. Józefa Borka pt. Permanentne niekonsekwencje w gospodarce leśnej.

Dr inż. Marian Poczeka j podkreślił potrzebę powołania niezależnej, specjalnej komisji do spraw Puszczy Noteckiej, jeszcze przed przystąpieniem do urządzeniowych prac terenowych, aby rozwiązać problemy wyłaniające się w świetle przyszłej rewizji planów urządzenia gospodarstwa leśnego dla Puszczy. Konieczna jest korekta typów gospodarczych drzewostanów, struktura wiekowa drzewostanów, wielkość powierzchni zrębowych, metoda obliczania etatów cięć, poprawa stosunków wodnych m. in. w drodze tzw. małej retencji.

Inż. Jan Bartkowski zwrócił uwagę, że konieczne jest respektowanie wcześniej ustalonych zasad zagospodarowania Puszczy Noteckiej (jak również podobnych kompleksów leśnych). Sprawy Puszczy Noteckiej były przedmiotem sesji wyjazdowej kierownictwa MLiPD („Las Polski“, nr 17 z 1966 r.) i późniejszych zarządzeń kierownictwa resortu). Mówca ustosunkował się krytycznie do sprawy nawożenia lasów, w sytuacji kiedy rolnictwo nie ma jeszcze pełnego pokrycia własnych potrzeb w tym zakresie. Aktualnie w Puszczy Noteckiej robi się zręby, zamiast trzebieży, powierzchnie doświadczone nie są zabezpieczone i stąd na powierzchniach tych zwierzyna nadmiernie spałuje drzewa.

Mgr inż. Marian Czura j poparł w swej wypowiedzi przedmówcę i dodał, że dokonany podział Puszczy Noteckiej między trzy OZLP (Poznań, Piła i Szczecin), jest szkodliwy, trudno bowiem w tych 3 OZLP realizować prawidłową koncepcję gospodarczą. Mówca podkreślił ponownie, że organizowanie takich parkingów jak w csadzie leśnej Smolary jest szkodliwe. Skrytykował również zabieranie z Puszczy zrębków zielonych. W celu podniesienia jakości siedlisk leśnych należy w większym

stopniu wprowadzać podszyty liściaste jak: czeremcha, kalina, lipa itp. Dotychczasowa sytuacja, kiedy w jednym resorcie lasy są wybitnie zdominowane przez przemysł drzewny, jest wadliwa i wymaga pilnej korekty.

Mgr. inż. Wacław O s t r o w s k i, popierając wnioski kol. M. Czuraja, ze swej strony zgłosił dodatkowo uwagi, aby: drzewostany sosnowe przylegające do składnic drewna i do zakładów przerabiających surowiec sosnowy były w miarę pilnie przebudowywane z wykorzystaniem gatunków liściastych na odpowiednio szerokich pasach. Podkreślił również, że — mimo istniejących od 30 lat zarządzeń w sprawie zwalczania cetyńca na przykolejowych i przyzakładowych składnicach drewna sosnowego — nie zdołano dotychczas zapobiec rozprzestrzenianiu się tego groźnego szkodnika sosny.

Mgr inż. Henryk O s t r o w s k i podkreślił potrzebę przebudowy ładu przestrzennego w Puszczy Noteckiej. Drzewostany ponad 50-letnie powinny być użytkowane rębnie, aby w wieku 100—120 la uzyskać rozpiętość trzech klas wieku, natomiast w drzewostanach młodszych (do 50 lat) powinno się zakładać rozręby. Puszcze Notecką powinno się traktować łącznie, jako jeden kompleks leśny, a okres przebudowy drzewostanów negatywnych powinno się przyspieszyć, nawet do 20 lat. W drzewostanach starszych należy koniecznie wprowadzać podszyty. Na istniejących ciekach wodnych powinno się realizować program małej retencji wodnej. Kolej rębu w Puszczy Noteckiej powinna być w zasadzie podniesiona do ok. 120 lat, a kol. mgr inż. Józef B o r e k z Oddziału PTL w Krakowie ma rację, kiedy w swym referacie podkreśla, iż obecnie obowiązująca typologia leśna jest wadliwa i powinna być racjonalnie przepracowana.

Prof. dr hab. Edward Więc ko poparł również wypowiedź inż. J. Bartkowskiego, a nawiązując do referatu mgra inż. T. Orzeszka i mgra inż. Z. Rozwałki dodał, że powinno się obecnie wyróżniać funkcje lasów: produkcyjną, ochronną i społeczną (zamiast dotychczasowych funkcji: lasów produkcyjnych i pozagospodarczych).

Prof. dr hab. Zbigniew S i e r p i ń s k i podkreślił szkodliwą, utrzymującą się w naszym resorcie gigantomanię. Niepotrzebnie przecież znaczną ilość drobnicy z Puszczy Noteckiej transportuje się do Zakładów w Wieruszowie. Bardziej ekonomiczne byłyby mniejsze zakłady drzewne położone bliżej baz surowca. Sygnalizuje się, że niedługo nastąpi w Polsce redukcja liczby składnic drewna do 200—300. Bardzo istotna jest właściwa lokalizacja tych składnic, bowiem sytuacja sanitarna drzewostanów sąsiadujących ze składnicami drewna jest katastrofalna. Nawiązując do wypowiedzi kol. W. Ostrowskiego dodał, że ci co znają tereny Ruciane — Nida wiedzą, że cetyniec żeruje do 4 km i stąd zakładanie

pasów liściastych niewiele pomoże. Poza tym cetyniec atakuje plantacje choinkowe. Jeśli chodzi o wypowiedź kol. H. Ostrowskiego dodał, że do przebudowy ładu przestrzennego w Puszczy Noteckiej można wykorzystać sytuacje pogradowe, np. w nadleśnictwach: Karwin i Potrzebowice. Istotna jest też koncepcja Zakładu Ochrony Lasu w Gdańsku, który proponuje, aby cały kopalniak był korowany przy kopalniach, gdzie korę można też wykorzystać do rekultywacji hałd kopalnianych. Propozycja doc. Z. Pulikowskiego w sprawie wożenia w drodze powrotnej w samochodach po zrębkach żużlu jest problematyczna, ponieważ może powodować zanieczyszczenie zrębków, a w tym samym ich nieprzydatność, zaś dokładne mycie samochodów jest praktycznie niewykonalne.

Prof. Franciszek Krzysik podkreślił dodatkowo, że zamiast wywozić z lasów zielone zrębki należy przede wszystkim zająć się oszczędnym i należytym zużytkowaniem odpadów w zakładach drzewnych (np. w Barwinku czy Rzepedzi). Kombinaty drzewne w Polsce niestety przetwarzają surowiec tylko w 50%, a wskaźnik ten powinien się podnieść jak najprędzej do 80%. Profesor dodał, że kombinaty szwedzkie wykorzystują surowiec aż w 93%.

Dr inż. Jadwiga Moryl-Nowakowska podniosła potrzebę opracowania metody oceny kształtowanie się wskaźnika opłacalności sieci dróg w lasach niskoprodukcyjnych.

Wszystkie ważniejsze wnioski referatowe i zgłoszone w dyskusji zostały ujęte w oddzielnym protokole Komisji Wniosków Sesji i przedstawione przez przewodniczącego Komisji Wniosków do uchwalenia przez uczestników Sesji, którzy przyjęli wstępny tekst wniosków, upoważniając jednocześnie Komisję Wniosków do ostatecznego ich dopracowania (łącznie z tymi wnioskami, jakie uczestnicy Sesji nadesłali w najbliższych dniach). Wszystkie wnioski dostarczy Komisja ZG PTL.

W przemówieniu końcowym prof. F. Krzysik podziękował prof. A. Szmidtowi i prezydium roboczemu za sprawne przeprowadzenie obrad Sesji. Zwrócił się również z prośbą do posła Czyżewskiego, aby ze swej strony przekazał odpowiednim władzom główne myśli Sesji. Dziękując za organizację Zjazdu i Sesji PTL, przede wszystkim OZLP w Poznaniu wyraził w szczególności uznanie: dyrektorowi K. Ratajszczałowowi, dr J. Hernikowi, mgr M. Lipowiczowi, mgr Z. Kopąńskiemu oraz dr. S. Czoporowi. Równie serdeczne podziękowania przekazał Kolegom z Oddziału PTL w Poznaniu, w tym: przewodniczącemu ZO PTL — doc. dr. hab. R. Misiowi, mgr. inż. K. Ederowi, mgr. inż. W. Olszewskiemu, dr. inż. J. Grodeckiemu, mgr. inż. J. Cejtelowi, mgr. inż. M. Kołomeckiemu.

Bardzo serdeczne podziękowania za wiele pracy wyraził Profesor Biuru ZG PTL, w tym Kol. Krystynie Wojciechowskiej, Kol. Leo-

nardowi Nowaczykowi i Kol. Stanisławowi Głębskiemu, jak również wszystkim, którzy przyczynili się do sprawnego przeprowadzenia Zjazdu i Sesji. Profesor stwierdził, że Sesja osiągnęła zamierzone cele i powinna przyczynić się do dalszej poprawy naszej gospodarki leśnej. Ważne sprawy poruszone w dyskusji przez Kol. J. Bartkowskiego powinny być najpierw przedyskutowane na zebraniu referatowym Oddziału PTL w Poznaniu. Podobnie należy postąpić z referatem mgr. J. Boraka w Oddziale PTL w Krakowie. Wnioski wynikające z tych zebrań powinny być później skierowane do dalszego załatwienia przez ZG PTL.

Z kolei prof. A. Szmidt podziękował ze swej strony referentom, dyskutantom, organizatorom i uczestnikom oraz dokonał zamknięcia Sesji.

Stanisław Czopor

WNIOSKI Z SESJI NAUKOWEJ
POLSKIEGO TOWARZYSTWA LEŚNEGO NA TEMAT:
PROBLEMY LASÓW NISKOPRODUKCYJNYCH
NA PRZYKŁADZIE PUSZCZY NOTECKIEJ

1. Produkcyjność siedlisk leśnych i produktywność drzewostanów w kraju kształtuje się poniżej potencjalnych możliwości produkcyjnych, a przede wszystkim dotyczy to łącznych monokultur sosnowych w zachodniej i północno-zachodniej części kraju (Bory Noteckie, Lubuskie, Tucholskie, Zgorzeleckie). W szczególności dotyczy to kompleksu lasów Puszczy Noteckiej obejmującej 134 tys. ha, stanowiącego specyficzny obiekt gospodarczy o dużych obszarach drzewostanów równowiekowych i negatywnych, kwalifikujących się do przebudowy.

2. Głównym problemem współczesnego gospodarstwa leśnego w Puszczy jest intensyfikacja produkcji leśnej w szerokim znaczeniu poprzez:

- a) przebudowę drzewostanów,
- b) stosowanie specjalnych zabiegów agro- i fitomelioracyjnych przy odnowieniu lasu,
- c) stosowanie właściwej techniki pielęgnacji lasu,
- d) rozwój kompleksowej ochrony lasu,
- e) rozwój bazy materiałowo-technicznej (infrastruktury),
- f) stosowanie nowoczesnych technik, technologii organizacji pracy produkcyjnych.

3. Najważniejszym aktualnie zagadnieniem gospodarstwa leśnego Puszczy jest rekonstrukcja struktury wiekowej, a następnie przebudowa drzewostanów pod względem składu gatunkowego z uwzględnieniem istniejących warunków przyrodniczych i specyficznego charakteru rozpatrywanego obiektu.

Proponuje się w tym celu opracowanie 50-letniego programu przebudowy kompleksu Puszczy, w ramach którego sporządzane będą 10-letnie plany urzędniowe.

4. Jednym z najważniejszych problemów prawidłowego zagospodarowania lasów Puszczy Noteckiej są zagadnienia ich ochrony od strony zabezpieczenia przeciw gradacjom szkodników pierwotnych i wtórnych, ujemnej działalności grzybów pasożytniczych, szkód od zwierzyny i zagrożenia pożarowego.

W tej sytuacji powyższe zagadnienia powinny być uwzględniane w planowaniu hodowlanym, techniczno-ekonomicznym i przestrzennym zagospodarowaniu kraju.

5. W związku z rosnącym znaczeniem pośredniogospodarczych i pozagospodarczych funkcji lasów, przed gospodarstwem leśnym Puszczy Noteckiej stają nowe i złożone problemy związane z turystycznym i rekreacyjnym zagospodarowaniem lasu oraz przysposobieniem lasów Puszczy do pełnienia różnorodnych ochronnych funkcji.

W celu skutecznej ochrony środowiska leśnego Puszczy wydaje się konieczne, aby obszary leśne dla rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku obejmowały kilka stref, a mianowicie:

- 1) strefę osadnictwa rekreacyjnego,
- 2) strefę penetracji turystycznej, rekreacyjnej i wypoczynkowej,
- 3) strefę ochronną obejmującą zwydmione obszary Puszczy (około 25% powierzchni Puszczy).

6. Struktura produkcji przemysłu drzewnego, korzystającego z bazy surowcowej na terenie Puszczy powinna być dostosowana do możliwości produkcji drewna lasów Puszczy Noteckiej.

7. W celu pełniejszego wykorzystania bazy surowcowej oraz racjonalizacji pozyskiwania i wywozu drewna konieczny jest dalszy rozwój sieci dróg wywozowych i szlaków zrywkowych.

8. W ramach rozwoju bazy materiałowo-technicznej należy zwrócić szczególną uwagę na budownictwo osiedli leśnych.

9. Wobec niepełnego wykorzystania odpadów potartaczych, należałoby odstąpić od kierunku pozyskiwania w lesie zrębków zielonych, które stanowią niską wartość użytkową w przemyśle płytowym, a wysoką wartość nawożeniową na ubogich siedliskach leśnych.

10. Wnioski powyższe w dużym stopniu dotyczą innych wielkich obszarów leśnych o dużym udziale monokultur sosnowych zajmujących ubogie siedliska leśne.

Przewodniczący Komisji Wniosków
(—) Dr inż. Ireneusz Hernik